

Bóna Judit

6–13 éves iskolások megakadásai különböző beszédtypusokban

A beszédben előforduló megakadások gyakoriságát számos tényező befolyásolja, például az életkor, a beszédtypus. A tanulmány különböző beszédtypusokban (interjúhelyzet, képsorozat elmesélése és hallott szöveg visszamondása) veti össze hat-, kilenc- és tizenhárom éves gyermekek megakadásainak a gyakoriságát. A korábbi tanulmányokkal ellentétben a beszédtypusok hatására helyezi a hangsúlyt, és ezekre nem csupán a hosszabb szövegek létrehozásának módszereként tekint. Az eredmények szerint a három életkori csoport között nincs szignifikáns különbség a megakadások gyakoriságában egyik beszédtypus esetén sem; míg a beszédtypusok között csak a tizenhárom évesek korosztályában szignifikáns az eltérés. A vizsgálat eredményei megmutatják, hogy mely életkorban melyik beszédtypus létrehozása könnyebb a gyermekeknek, illetve milyen beszédtervezési problémáik vannak a szövegek létrehozásával.

Bevezetés

A beszédtervezési folyamatok rejtett működéséről a megakadásjelenségek segítségével kaphatunk képet, amelyek „a spontán beszéd artikulációs, percepcióss folyamatosságát megakasztó, illetve a köznyelvi normának ellentmondó különféle jelenségek” (Gósy et al. 2009: 258). Két fő típusuk van: 1. a beszédtervezés bizonytalanságából származók és 2. a beszédtervezés és -kivitelezés összehangolatlanságából származó hibák (Gósy 2005). A bizonytalansági megakadások döntő többségét, 80–95%-át alkotják a beszédben előforduló megakadásoknak (Gósy 2005; Bóna 2014c). A jelen tanulmány ezek elemzéséről szól.

A megakadások már igen fiatal korban, az anyanyelv-elsajátítás korai szakaszában is előfordulnak, és vizsgálatuk fontos információkkal szolgál a gyermekek nyelvi fejlődéséről (Neuberger 2014). Éppen ezért mind a nemzetközi, mind a hazai szakirodalomban számos szerző foglalkozott a megakadásjelenségekkel a gyermeknyelvben (a magyarban az elmúlt tíz évben például Horváth 2006; 2014; Szabó 2008; Neuberger 2014).

A magyar gyermekekre vonatkozó kutatásokban megállapították, hogy az életkor előrehaladtával változik a megakadások gyakorisága a beszédben. Neuberger (2014) vizsgálatában például, amelyben 6 és 13 éves kor közötti gyermekek beszédét elemezte, a legritkábban a 7 évesek, a leggyakrabban a 13 évesek produkáltak megakadást. Ugyanakkor a különböző szerzők munkáiban eltérő adatokat találunk ugyanazon életkorú gyermekekre vonatkozóan, ez az eltérés gyakran másfél-kétszeres különbséget is jelent a gyakoriságban. Ennek oka a gyermekek közötti nagy egyéni különbségekben keresendő. Az 1. táblázatban néhány tájékoztató adat található a magyar gyermekek megakadásainak gyakoriságáról, illetve összehasonlításképpen a magyar felnőttek beszédéről is. Megfigyelhető például, hogy amíg Horváth (2006) eredményei szerint a 6–7 évesek percenként 7 megakadást produkálnak, addig Neuberger adatai szerint az ugyanilyen életkorú gyermekek 14,3, illetve 10,8 megakadást.

1. táblázat
A megakadások gyakorisága különböző életkorokban

Életkor (Forrás)	Gyakoriság
6–7 éves óvodások (Horváth 2006)	7 megakadás/perc
6 évesek (Neuberger 2014)	17,5 megakadás/100 szó; 14,3 megakadás/perc
7 évesek (Neuberger 2014)	13,7 megakadás/100 szó; 10,8 megakadás/perc
8 évesek bizonytalansági megakadásai (Szabó 2008)	11,14 szó/megakadás; 7,5 megakadás/perc
9 évesek (Horváth 2014)	9,1 megakadás/perc
9 évesek (Neuberger 2014)	17,3 megakadás/100 szó; 14,9 megakadás/perc
9–12 évesek (Menyhárt 2003)	8,35 szó/megakadás
11 évesek (Neuberger 2014)	16,1 megakadás/100 szó; 14,0 megakadás/perc
13 évesek (Neuberger 2014)	17,1 megakadás/100 szó; 16,4 megakadás/perc
14–15 évesek (Imre-Horváth 2010)	12,3 megakadás/perc
22–45 évesek (Gósy 2003)	10,1 szó/megakadás
20–30 évesek (Bóna 2014c)	9,1 szó/megakadás
66–90 évesek (Bóna 2014c)	10,9 szó/megakadás

A megakadások gyakorisága számos tényezőtől függ, az említett életkori tényező mellett ilyenek például az egyéni jellemzők (Gósy 2005), a beszéd- és artikulációs tempó (Gósy 2003), a nem (Bortfeld et al. 2001; Shriberg 2001; Horváth 2007) és a beszéd típus (Markó 2004; Bóna 2014c). A jelen tanulmányban ez utóbbi hatásáról lesz szó.

A felnőtt nyelvi kutatásokban kimutatták, hogy a beszéd típusnak rendkívül nagy hatása van a beszéd fonetikai és pszicholingvisztikai sajátosságaira (például Ramig 1983; Duchin–Mysak 1987; Váradi 2010; Bóna 2013, 2014b; Markó 2014). A beszélő életkora és a neme kisebb befolyással bír például a tempóra, a szünetezésre és a megakadásokra, mint a beszéd típus (Bóna 2014c; Markó 2014). Az eltérő beszéd típusok ugyanis különböző beszédtervezési stratégiákat igényelnek. A spontán narratívák során például a beszélők általában szabadon beszélhetnek, ők választhatják meg a beszéd tartalmát, a szavakat, a grammatikai szerkezeteket, és annyi idő áll a rendelkezésükre, amennyit csak akarnak. Az irányított spontán beszéd létrehozása (például képsor elmesélése, játékszabály ismertetése, hallott vagy olvasott szövegek tartalmának a visszamondása) azonban eltérő mentális erőfeszítést igényel a beszélőtől: megkönnyítheti, de nehezebbé is teheti a szövegalkotást, a nyelvi forma megtervezését, avagy a szóelőhívást. Például a hallott szövegek tartalmának összegzése relatíve nehéz, a narratívánál nagyobb mentális erőfeszítést igénylő feladat. A sikerességét több tényező befolyásolja: a figyelmi folyamatok, a munkamemória, a beszédfeldolgozás és a narratív kompetencia (Ulatowska et al. 1986; Juncos-Rabadán et al. 2005). Ugyanakkor például egy kép vagy képsor leírása segítséget nyújthat egy hosszabb narratíva létrehozásához különösen a gyermekeknél (Mátyus–Orosz 2014).

A kérdés azonban az, hogy a gyermekeknél milyen hatása van a beszéd típusnak az elhangzó beszéd sajátosságaira. Relatíve kevés ilyen összehasonlító vizsgálat létezik a magyarra vonatkozóan (különösen a kisgyermekek vonatkozásában; a középiskolás gyermekeket illetően lásd Imre–Horváth 2010; Laczkó 2010), és ezek főként a temporális jellemzőket elemzik (Bóna 2014b; Imre–Menyhárt 2014). Bóna (2014a) szerint 6 és 9 éves korban a különböző beszéd típusok (interjúhelyzetben rögzített narratíva, képsorozat elmesélése, hallott történet tartalmának a visszamondása) tempójában – a felnőtteknél adatoltakkal ellentétben – nincs szignifikáns különbség, és ez azzal magyarázható, hogy kisiskoláskorban a gyermekek számára a mesehallgatás és a történetmesélés ismerős, mindennapos dolog, míg ismeretlen szituáció az, hogy egy (szinte idegen) felnőttnek kell mesélni a mindennapjaikról. A képsorozat és a hallott mese felidézése tehát nagy segítséget nyújt a komplex, hosszabb összefüggő beszéd létrehozásához; míg a felnőttek számára könnyűnek számító interjúhelyzet több gondolkodást igényel a gyermektől.

Imre és Menyhárt (2014) 10–16 év közötti gyermekek és fiatalok narratíváját és mesemondását elemezte a temporális sajátosságok és a megakadások szempontjából (a vizsgálatuk fő célja diakrón összevetés volt, de a jelen tanulmányban csak a mai gyermekekkel kapcsolatos adataikat közlöm). Bár szignifikáns különbséget nem találtak, megállapították, hogy mesemondáskor a gyermekek artikulációs sebessége lassabb, míg a beszédtempójuk gyorsabb, mint a narratívák létrehozásakor; illetve a különböző megakadástípusok aránya eltérő a műfajok függvényében. Szabó (2008) narratívákban és mesemondásban elemezte a bizonytalansági megakadásokat 8 éves gyermekeknél, és azt találta, hogy a narratívákban mintegy kétszer gyakoribb az előfordulásuk, mint mesemondáskor. A kétféle beszéd típus között a statisztikai próba is igazolta a szignifikáns eltérést.

Fontos még megemlíteni, hogy az a felismerés, hogy a képsorozat megkönnyíti a hosszabb összefüggő szövegek létrehozását a gyermekeknél, maga után vonta, hogy a különböző patológiás beszéd-kutatásokban, logopédiai tesztekben, illetve a fejlesztésben is használnak képleírást (például Juhász–Bittera 1995). A beszédpatológiai problémák feltérképezésekor azonban nagyon figyelni kell a megfelelő beszéd típus megválasztására, hiszen például a dadogás vagy a hadarás tüneteit lényegesen csökkentheti vagy súlyosbíthatja egy-egy beszéd típus (van Zaalen-op't Hof et al. 2009; Bóna 2012; Gósy–Bóna 2012).

A jelen kutatás újdonságát egyrészt az adja, hogy három különböző beszéd típusban veti össze különböző életkorú gyermekek megakadásainak a gyakoriságát. A korábbi tanulmányokkal ellentétben a beszéd típus hatására helyezi a hangsúlyt, és a különböző beszéd típusokra nem csupán a hosszabb szövegek létrehozásához szükséges módszerként tekint, hanem mint eltérő tervezést igénylő beszéd feladatokra. Másik újdonsága pedig az, hogy több életkori csoportban, a hat-, a kilenc- és a tizenhárom évesek csoportjában is elemzi a megakadásjelenségek sajátosságait. A vizsgálat eredményei megmutathatják, hogy mely életkorban melyik beszéd típus létrehozása könnyebb a gyermekeknek, illetve milyen beszéd tervezési problémáik vannak a szövegek létrehozásával.

A hipotézisek szerint: 1. Az életkor előrehaladtával a beszéd típustól függetlenül változik a megakadások gyakorisága: az idősebb (így a gyakorlottabb beszélőnek számító) gyermekek beszédében kevesebb megakadás lesz, mint a fiatalabbakéban. 2. A beszéd típus az életkortól függően befolyásolja a megakadások előfordulását. A két fiatalabb korosztályban nem lesz különbség az eltérő beszéd típusok között, ahogyan a tempóértékekben sem volt, mivel nekik relatíve nehéz feladatnak számít a saját életükről mesélni, míg a mesehallgatás/mesemondás feltehetőleg gyakori a számukra. Ezzel szemben a tizenhárom éveseknél különbséget fogunk találni a beszéd típusok között a megakadások gyakoriságában, mivel ők már könnyebben hoznak létre összefüggő szöveget saját magukról vagy egy képsorozatról, mint hogy egy hallott történetet visszamondjanak. 3. A beszéd típusok meghatározzák az egyes megakadástípusok előfordulási arányát.

Anyag, módszer, kísérleti személyek

A vizsgálatban 30 gyermek beszédprodukciónak elemeztem. A gyermekek három életkori csoportból, három iskolai évfolyamról kerültek ki: hatéves első osztályosok; kilencévesek és tizenhárom évesek. Tipikus beszédfejlődésűek és ép hallásúak voltak, illetve azonos szociokulturális háttérrel rendelkeztek. Mindegyik életkori csoportban öt fiú és öt lány szerepelt.

A hanganyagok egy részét a GABI (Gyermeknyelvi beszédatadatbázis és információtár, Bóna et al. 2014) adatbázisból választottam ki, másik részét egy korábbi kutatáshoz (Bóna 2014b) rögzített hangfelvételekből. A felvételeken ugyanazok a gyermekek háromféle spontán beszédtypust hoznak létre: 1. interjúhelyzetben „narratívát”; 2. egy képsor alapján mesélnek el egy történetet, illetve 3. egy hallott szöveg tartalmát foglalják össze.

Az első beszédhelyzetben készült interjú során a felvételkészítő az iskoláról, a családról, a szabadidő eltöltéséről, illetve egy közelgő ünnepre való készülődésről kérdezte a gyermekeket. Az interjúban csak akkor került sor újabb kérdésre, amikor a gyermek egy adott témáról már nem tudott vagy nem kívánt többet beszélni. A válaszok hosszúságát tekintve nagy egyéni különbségek voltak mindegyik életkorban. Voltak gyermekek, akik egy-egy kérdésre hosszan, összefüggően válaszoltak, és voltak olyan gyermekek is, akik csak néhány mondatos (néha egymondatos) választ adtak, majd újabb (segítő) kérdést kellett feltenni nekik. Az elemzés során ez a beszédtypus *interjú* néven jelenik meg.

A második beszédhelyzetben a gyermekeknek egy hat képből álló történetet kellett elmesélniük. Az elmesélendő történet a gyermekek számára is könnyen értelmezhető volt: egy idősebb úr fejére kutyasétáltatás közben ráesik egy cserép virág; a férfi dühösen felrohan a lakáshoz, amelynek az erkélyéről leesett a növény; egy kedves hölgy nyit neki ajtót; a hölgy kiengesztelésül egy csontot ad a kutyának; majd a férfi megenyhülve kézcsókkal búcsúzik el a nőtől. Az elemzés során ez a beszédtypus *képsor* néven szerepel.

A harmadik beszédhelyzetben a gyermekek meghallgattak egy rövid, az életkoruknak megfelelő történetet, majd ennek elhangzása után a lehető legpontosabban vissza kellett ezt mesélniük. A továbbiakban ez a beszédtypus *visszamondás* néven jelenik meg.

A beszédprodukciónak lejegyzése után az elemzendő szövegrészeket határoztam meg. Mivel a megakadások gyakoriságát nagymértékben befolyásolja az elemzett beszédsegment hosszúsága, ezért a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően (Roberts et al. 2009) mindegyik beszédtypusból azonos szótagszámú beszédanyagot elemeztem. A nemzetközi szakirodalom általában minimum 150 szótagban határozza meg az elemzendő szöveg hosszát. A jelen vizsgálat is ezt követte, és 150 szótagnyi beszéd elemzésére került sor mindegyik gyermek mindhárom beszédtypusából. Igaz, hogy ez a minimálisan elemzendő mennyiség, ám fontos az, hogy valóban egyforma mennyiségű beszédet vizsgáljunk, és a képsorozatok elmesélése sok esetben alig haladta meg ezt a beszédmennyiséget, azaz nem tette lehetővé a hosszabb beszédanyag elemzését. A 150 szótagnyi szöveg kiválasztása a hosszabb beszédprodukciónak úgy történt, hogy ez ne a beszéd első 20 másodperce legyen, azaz a gyermeknek legyen ideje belemelegedni a beszélésbe. Hat esetben előfordult az is, hogy a gyermekek 150 szótagnál rövidebb beszédprodukciónak hoztak létre a képleírásakor vagy a történet-visszamondáskor. Ez nem befolyásolta az eredmények összehasonlíthatóságát, mivel az eltérés nem volt nagymértékű (20 szótagnál kevesebb volt), illetve a gyakoriság a szótagszámhoz és a szószámhoz viszonyított mérőszámmal és nem darabszámmal jelent meg.

A beszédprodukciónak a következő bizonytalansági megakadásokat határoztam meg: hezitálás, nyújtás, ismétlés, újraindítás, töltelékszó, szünet a szóban (például Neuberger 2014). A néma szüneteket nem vizsgáltam, mivel annak eldöntése, hogy mely szünetek tekinthetők megakadásnak, és melyek jelennek meg

lélegzetvétel miatt vagy tagoló funkcióban, nem lehetséges egyértelműen. A megakadások meghatározása és egy-egy példa a gyermekek beszédéből a 2. táblázatban olvasható.

2. táblázat
Az elemzett megakadások definíciója és példái

Típus	Definíció	Példa
Hezitálás	Másképpen kitöltött szünet; a magyarban általában <i>ö, m, öm, öh</i> formában fordul elő (Horváth 2014).	<i>s utána fölmentek öö egy házba</i>
Töltelékszó	Azok a szavak vagy szókapcsolatok (például <i>tehát, akkor, hát, ilyen</i>), amelyek a közlésbe tartalmilag nem illeszkednek, funkciójukat tekintve pedig a diszharmonia egyfajta feloldását segítik (Gósy-Horváth 2009).	<i>most a tizenhét éves korosztályban játszom SZÜNET [rendkívül hosszú néma szünet: 2579 ms] hát öö van sok csapattársam</i>
Nyújtás	Egyes beszédhangok időtartamának a környezetéhez viszonyított perceptuálisan érzékelhető meghosszabbítása.	<i>és akkor öö jöttek aa Szulejmánék</i>
Ismétlés	Egy teljesen kiejtett szó megismétlése; az ismétlés egyértelműen beszédtervezési nehézségekre és nem pragmatikai, stilisztikai szerepre utal (Gyarmathy 2009).	<i>beálltak a polgárok is harcolni SZÜNET és öö és SZÜNET aa SZÜNET törökök pedig...</i>
Újraindítás	Egy részben kiejtett szót ugyanazon szó teljes kiejtése követ (Gósy 2005; Gyarmathy 2009).	<i>vagy ov óvodás korom óta</i>
Szünet a szóban	A szó belsejében tartott szünet, amely különböző szintű tervezési nehézségre vagy önmonitorozásra utal a megjelenés helyétől függően (Gósy 2005).	<i>felrak SZÜNET ták öö helyettem a boákat</i>

A megakadások gyakoriságát a más kutatásokkal való összevethetőség érdekében többféleképpen is megadom. Két mérőszám is szerepel: megakadás/100 szótag és megakadás/100 szó. Bár feltételezhető volt, hogy a két érték nagyon hasonló eredményeket ad a statisztikai összevetéskor, mindkettőre elvégeztem a próbákat.

A statisztikai elemzés az SPSS 20.0 szoftverrel történt 95%-os konfidenciaszinten. Az adatok eloszlásától függően a beszédtypusok összevetése repeated-measures ANOVA-val, illetve Wilcoxon-tesztel, az életkorok közötti különbségek vizsgálata ugyanazon beszédtypusokban Uni-ANOVA-val és Tukey post hoc tesztel, illetve Kruskal–Wallis tesztel készült.

Eredmények

Összesen 893 megakadást elemeztem. Ebből 312 a hatévesek, 318 a kilencévesek, 263 a tizenhárom évesek beszédében fordult elő. A megakadások gyakorisága a 3. táblázatban olvasható. A két fiatalabb korosztálynál a leggyakrabban az interjúban, a legritkábban pedig a képsor elmesélésekor fordultak elő megakadások. A tizenhárom éveseknél a tartalom-visszamondásban volt a legnagyobb, a képsor elmesélésében pedig a legkisebb a megakadások gyakorisága. A statisztikai elemzés szerint a hatéveseknél és a kilencéveseknél nem volt szignifikáns különbség a három beszédtypus között a megakadások gyakoriságában. A tizenhárom évesek esetében viszont szignifikáns eltérés volt a háromféle beszédtypus között mind a szótagra vetített gyakoriságban [$F(2,18) = 10,110$; $p = 0,002$; $\eta^2 = 0,529$], mind a szószámra vetített gyakoriságban [$F(2,18) = 14,211$; $p = 0,001$; $\eta^2 = 0,612$]. A post hoc teszt szerint a képsorozat elmesélése és a tartalom-visszamondás szignifikánsan különbözött egymástól (mindkét mutatóra: $p = 0,001$).

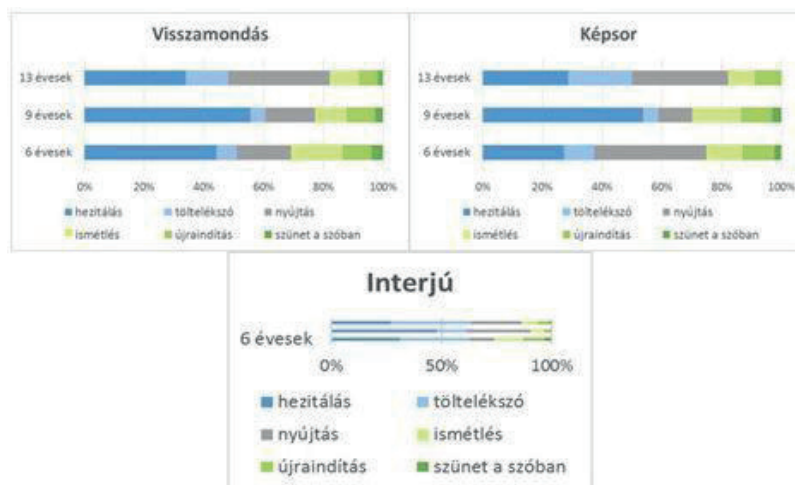
Összehasonlítottam az egyes életkorok megakadásainak gyakoriságát is a három beszédtypusban. Amíg az interjúban a hatévesek produkálták a legtöbb megakadást, addig a képsorozat elmesélésekor a kilencévesek, a tartalom-visszmondáskor pedig a tizenhárom évesek. A statisztikai elemzés szerint azonban egyik beszédtypusban sem volt szignifikáns különbség az életkori csoportok között.

3. táblázat
A megakadások gyakorisága az életkor és a beszédtypus függvényében

	Interjú		Képsor		Visszmondás	
	Átlag (szórás)	Minimum– maximum	Átlag (szórás)	Minimum– maximum	Átlag (szórás)	Minimum– maximum
Megakadás/100 szótag (db)						
6 évesek	8,3 (9,2)	2,0–11,3	6,0 (3,3)	1,4–13,3	7,0 (3,5)	2,0–13,3
9 évesek	7,7 (1,7)	5,3–10,0	6,6 (4,1)	2,0–15,3	7,2 (3,9)	1,3–15,3
13 évesek	6,3 (3,0)	2,7–12,7	4,0 (3,2)	0,8–10,0	7,5 (3,4)	3,3–12,1
Megakadás/100 szó (db)						
6 évesek	15,3 (4,9)	4,2–21,0	11,0 (5,7)	2,7–22,2	13,1 (6,5)	4,1–26,3
9 évesek	14,8 (2,9)	9,9–19,5	12,3 (7,9)	3,6–28,8	13,4 (7,4)	2,6–29,5
13 évesek	12,3 (5,9)	5,5–26,0	7,0 (5,6)	1,5–17,5	14,7 (6,3)	6,8–23,7

Elemeztem a megakadások típusainak arányát is az életkor és a beszédtypus függvényében (1. ábra). Megfigyelhetők voltak az életkorra, illetve a beszédtypusokra jellemző tendenciák is az egyes megakadások előfordulásában. A hatévesekre jellemző volt, hogy nagyobb arányban fordultak elő náluk a szóelőhívási bizonytalanságra utaló újraindítások és szünet a szóban jelenségek, mint a másik két korosztályban (kivéve ez alól a képsor elmesélése, ekkor a kilencéveseknél ugyanolyan arányban fordult elő ez a két jelenség). A kilencéveseknél gyakrabban jelentek meg a tervezési és szóelőhívási bizonytalanságra utaló hezitálások, mint a másik két életkori csoportban. A tizenhárom éveseket pedig a másik két életkori csoportnál nagyobb arányú töltelékszó jellemezte. A nyújtások és az ismétlések megjelenése inkább a beszédtypustól és nem az életkortól függött.

A beszédtypus is meghatározta az egyes megakadástypusok előfordulásának az arányát. Az interjúhoz képest mindkét irányított beszédtypusban csökkent a töltelékszók aránya. A képsorozat elmesélésekor a nyújtások jelentek meg nagyobb százalékban (kivéve a kilencéveseket), míg a tartalom-visszmondáskor a hezitálások arányának a növekedése volt jellegzetes. Mind a képsorozat elmesélésére, mind a tartalom-visszmondásra jellemző volt, hogy az interjúban adatolthoz képest nőtt az önmonitorozásra utaló ismétlések, illetve a szóelőhívási bizonytalanságra utaló megakadások (az újraindítások és a szünet a szóban jelenségek) aránya.

1. ábra

Az egyes megakadástartípusok aránya életkoronként és beszédstartípusonként

Külön-külön az egyes megakadástartípusok gyakoriságát is kiszámítottam (4. és 5. táblázat). A három életkori csoport között csak egy beszédstartípusban, egyetlen megakadástartípust illetően volt szignifikáns a különbség: a visszamondásokban előforduló nyújtások gyakoriságában [a szótagszámra vetítve $F(2,28) = 4,155$; $p = 0,027$; $\eta^2 = 0,235$; a post hoc teszt szerint a kilencévesek és a tizenhárom évesek között volt szignifikáns különbség: $p = 0,046$; a szószámra vetítve $F(2,28) = 5,018$; $p = 0,014$; $\eta^2 = 0,271$; a post hoc teszt szerint a tizenhárom évesek adatai különböztek szignifikánsan a másik két életkori csoporttól: a hatévesektől $p = 0,037$; a kilencévesektől $p = 0,028$].

A statisztikai elemzés (az adatok eloszlásától függően repeated-measures ANOVA és Wilcoxon-próba) csak három megakadás esetében igazolt szignifikáns különbséget a beszédstartípusok között. A hezitálások és a töltelékszók gyakoriságát tekintve az életkortól függetlenül különbség volt a beszédstartípusok között [a hezitálások szótagszámra vetített gyakoriságát elemezve $F(2,58) = 4,065$; $p = 0,032$; $\eta^2 = 0,131$; a post hoc teszt szerint a képsor és a visszamondás között $p = 0,006$; a hezitálások szószámra vetített gyakoriságát elemezve $F(2,58) = 4,698$; $p = 0,020$; $\eta^2 = 0,148$; a post hoc teszt szerint a képsor és a visszamondás között $p = 0,003$; a töltelékszók szótagszámra vetített gyakoriságát tekintve $F(2, 58) = 22,760$; $p < 0,001$; $\eta^2 = 0,457$; a post hoc teszt szerint az interjú és a képsor, illetve az interjú és a visszamondás között is $p < 0,001$; a töltelékszók szószámra vetített gyakoriságát tekintve $F(2,58) = 23,480$; $p < 0,001$; $\eta^2 = 0,465$; a post hoc teszt szerint az interjú és a képsor, illetve az interjú és a visszamondás között is $p < 0,001$]. A nyújtások esetében a beszédstartípus és az életkor együttes hatása mutatott szignifikáns különbséget [a szótagszámra vetített gyakoriságát tekintve $F(4,56) = 5,787$; $p = 0,001$; $\eta^2 = 0,300$; a szószámra vetített gyakoriság esetében $F(4,56) = 6,097$; $p = 0,001$; $\eta^2 = 0,311$].

Külön-külön is összevetettem az egyes életkori csoportokban a három beszédstartípust. A kilencéveseknél egyetlen megakadás esetében sem jelent meg szignifikáns különbség a beszédstartípusok között. A hatéveseknél a szótagszámra vetített gyakoriságok esetében a töltelékszók mutattak szignifikáns különbséget [$F(2,18) = 14,505$; $p = 0,002$; $\eta^2 = 0,617$; a post hoc teszt szerint az interjúban adatolt gyakoriság különbözött szignifikánsan mind a képsorban adatoltaktól ($p = 0,009$), mind a visszamondástól ($p = 0,012$)]. A szószámra vetített gyakoriságokat tekintve három megakadás esetében is szignifikáns volt a különbség a hatévesek által produkált beszédstartípusok között: a hezitálások, a töltelékszók és a nyújtások esetében [a hezitálásokról $F(2,18) = 5,764$; $p = 0,027$; $\eta^2 = 0,390$; a post hoc teszt szerint a képsor és a visszamondás között volt szignifikáns a különbség: $p = 0,001$; a töltelékszók esetében $F(2,18) = 6,337$; $p = 0,010$; $\eta^2 = 0,413$; a post hoc teszt szerint az interjú és a képsor között volt szignifikáns a különbség: $p = 0,015$; a nyújtások esetében $F(2,18) = 8,499$; p

= 0,009; $\eta^2 = 0,486$; a post hoc teszt szerint a képsor és a visszamondás között volt szignifikáns a különbség: $p = 0,003$].

A tizenhárom éveseknél mindkét mutatót tekintve három megakadástípus mutatott szignifikáns különbséget a beszéd típusok között (ezek ugyanazok voltak, mint a hatéveseknél): a hezitálás, a töltelékszó és a nyújtás [a hezitálások szótagszáma vetített gyakorisága esetében $F(2,18) = 5,279$; $p = 0,036$; $\eta^2 = 0,370$; a post hoc teszt szerint a képsor és a visszamondás között volt szignifikáns a különbség: $p = 0,001$; hezitálások szószáma vetített gyakorisága esetében $F(2,18) = 5,764$; $p = 0,027$; $\eta^2 = 0,390$; a post hoc teszt szerint a képsor és a visszamondás között volt szignifikáns a különbség: $p = 0,001$; a töltelékszók szótagszáma vetített gyakoriságát tekintve $F(2,18) = 5,648$; $p = 0,015$; $\eta^2 = 0,386$; a post hoc teszt szerint az interjú és a képsor között volt szignifikáns a különbség: $p = 0,023$; a töltelékszók szószáma vetített gyakoriságát tekintve $F(2,18) = 6,337$; $p = 0,010$; $\eta^2 = 0,413$; a post hoc teszt szerint az interjú és a képsor között volt szignifikáns a különbség: $p = 0,015$; a nyújtások szótagszáma vetített esetében $F(2,18) = 7,044$; $p = 0,012$; $\eta^2 = 0,439$; a post hoc teszt szerint a képsor és a visszamondás között volt szignifikáns a különbség: $p = 0,006$; a nyújtások szószáma vetített esetében $F(2,18) = 8,499$; $p = 0,009$; $\eta^2 = 0,486$; a post hoc teszt szerint a képsor és a visszamondás között volt szignifikáns a különbség: $p = 0,003$].

4. táblázat

Az egyes megakadástípusok gyakorisága 100 szótagra vetítve az életkor és a beszéd típus függvényében

	Interjú		Képsor		Visszamondás	
	Átlag (szórás)	Minimum– maximum	Átlag (szórás)	Minimum– maximum	Átlag (szórás)	Minimum– maximum
Hezitálás/100 szótag (db)						
6 évesek	2,6 (1,4)	0–4,7	1,6 (1,7)	0–4,0	3,1 (2,7)	0–8,7
9 évesek	3,7 (2,1)	1,3–7,3	3,5 (3,8)	0–12,7	3,7 (2,1)	1,3–7,3
13 évesek	1,7 (2,3)	0–8,0	1,1 (1,5)	0–4,4	2,5 (1,5)	0,7–4,7
Töltelékszó/100 szótag (db)						
6 évesek	2,6 (1,8)	0–5,3	0,6 (0,7)	0–2,0	0,5 (0,7)	0–2,0
9 évesek	1,0 (0,8)	0–2,7	0,3 (0,5)	0–1,3	1,0 (0,8)	0–2,7
13 évesek	2,3 (1,7)	0–6,0	0,9 (1,6)	0–5,0	1,1 (1,1)	0–2,7
Nyújtás/100 szótag (db)						
6 évesek	0,9 (1,0)	0–2,7	2,2 (1,8)	0–5,3	1,3 (1,1)	0–3,3
9 évesek	2,3 (2,1)	0–7,3	0,8 (1,1)	0–3,3	2,3 (2,1)	0–7,3
13 évesek	1,5 (0,8)	0–3,3	1,3 (1,1)	0–2,7	2,5 (1,2)	0–4,0
Ismétlés/100 szótag (db)						
6 évesek	1,1 (1,1)	0–2,7	0,7 (0,6)	0–1,6	1,2 (0,8)	0–2,7
9 évesek	0,5 (0,6)	0–1,3	1,1 (0,6)	0–2,0	0,5 (0,6)	0–1,3
13 évesek	0,5 (0,8)	0–2,0	0,4 (0,7)	0–2,1	0,7 (0,9)	0–2,0

	Interjú		Képsor		Visszamondás	
	Átlag (szórás)	Minimum– maximum	Átlag (szórás)	Minimum– maximum	Átlag (szórás)	Minimum– maximum
Újraindítás/100 szótag (db)						
6 évesek	0,8 (1,0)	0–3,3	0,7 (1,0)	0–2,7	0,7 (0,7)	0–2,0
9 évesek	0,3 (0,3)	0–0,7	0,7 (0,6)	0–1,5	0,3 (0,3)	0–0,7
13 évesek	0,3 (0,4)	0–0,7	0,4 (0,5)	0–1,4	0,5 (0,5)	0–1,3
Szünet a szóban/100 szótag (db)						
6 évesek	0,3 (0,5)	0–1,3	0,1 (0,3)	0–0,8	0,3 (0,3)	0–0,7
9 évesek	0	–	0,2	0–0,7	0	–
13 évesek	0,1 (0,2)	0–0,7	0	–	0,1 (0,3)	0–0,7

5. táblázat

Az egyes megakadástípusok gyakorisága 100 szóra vetítve az életkor és a beszéd típus függvényében

	Interjú		Képsor		Visszamondás	
	Átlag (szórás)	Minimum– maximum	Átlag (szórás)	Minimum– maximum	Átlag (szórás)	Minimum– maximum
Hezitálás/100 szó (db)						
6 évesek	4,9 (2,7)	0–8,6	2,9 (3,0)	0–7,8	5,8 (5,1)	0–17,1
9 évesek	7,0 (3,9)	2,4–14,5	6,6 (7,2)	0–23,8	7,0 (3,9)	2,4–14,5
13 évesek	3,5 (4,7)	0–16,4	2,0 (2,5)	0–7,5	5,0 (2,9)	1,3–9,2
Töltelékszó/100 szó (db)						
6 évesek	4,8 (3,3)	0–9,3	1,0 (1,3)	0–3,3	0,9 (1,4)	0–3,9
9 évesek	1,9 (1,6)	0–4,9	0,6 (0,9)	0–2,6	1,9 (1,6)	0–4,9
13 évesek	4,3 (2,9)	0–10,6	1,5 (2,8)	0–8,8	2,0 (2,1)	0–5,3
Nyújtás/100 szó (db)						
6 évesek	1,8 (2,0)	0–5,2	4,0 (3,2)	0–8,9	2,4 (2,1)	0–6,3
9 évesek	4,5 (4,0)	0–14,3	1,5 (2,0)	0–6,3	4,5 (4,0)	0–14,3
13 évesek	2,9 (1,8)	0–6,8	2,3 (2,0)	0–4,9	5,0 (2,3)	0–8,3
Ismétlés/100 szó (db)						
6 évesek	1,9 (1,8)	0–4,8	1,3 (1,1)	0–2,8	2,2 (1,4)	0–4,5
9 évesek	0,9 (1,2)	0–2,6	2,0 (1,2)	0–3,7	0,9 (1,2)	0–2,6
13 évesek	0,8 (1,4)	0–3,5	0,7 (1,3)	0–3,8	1,4 (1,6)	0–3,8

	Interjú		Képsor		Visszamondás	
	Átlag (szórás)	Minimum– maximum	Átlag (szórás)	Minimum– maximum	Átlag (szórás)	Minimum– maximum
Újraindítás/100 szó (db)						
6 évesek	1,4 (1,8)	0–5,7	1,3 (1,9)	0–5,2	1,3 (1,3)	0–3,5
9 évesek	0,5 (0,7)	0–1,7	1,3 (1,1)	0–2,7	0,5 (0,7)	0–1,7
13 évesek	0,6 (0,7)	0–1,5	0,7 (0,9)	0–2,7	0,9 (1,1)	0–2,5
Szünet a szóban/100 szó (db)						
6 évesek	0,5 (0,9)	0–2,6	0,3 (0,6)	0–1,5	0,5 (0,7)	0–1,4
9 évesek	0	–	0,4 (0,6)	0–1,4	0	–
13 évesek	0,1 (0,4)	0–1,4	0	–	0,3 (0,6)	0–1,4

Az eredmények tehát a következőképpen foglalhatók össze:

1. A beszéd típus nagyobb hatással volt a megakadások gyakoriságára, mint az életkor (több megakadástípusra volt szignifikáns hatással, illetve az értékei is erről tanúskodnak).
2. Az összes megakadást tekintve csak a tizenhárom éveseknél volt szignifikáns különbség a beszéd típusok között, és csak a képsor elmesélését, valamint a történet-visszamondást összevetve.
3. A beszéd típus a három leggyakoribb megakadástípus előfordulását befolyásolta szignifikánsan: a hezitálását, a töltelékszót és a nyújtását.
4. A képsor elmesélése és a visszamondás különbözött a legtöbb paraméterben: az összes megakadás, a hezitálások és a nyújtások gyakoriságában.
5. Az interjú a töltelékszók gyakoriságában különbözött szignifikánsan a másik két beszéd típustól.
6. Az összes megakadást tekintve az életkori csoportok között nem volt szignifikáns különbség.
7. A beszéd típusok csak a hat- és a tizenhárom évesek csoportjában mutattak szignifikáns különbséget.
8. A gyakoriság mértékegysége meghatározó volt a statisztikai eredmények szempontjából.

Következtetések

A tanulmány hat-, kilenc- és tizenhárom éves gyermekek megakadásainak gyakoriságát vizsgálta három beszéd típusban. Arra kereste a választ, hogy egyrészt az életkor előrehaladtával hogyan változik a megakadások gyakorisága, másrészt hogy a különböző beszéd típusok hogyan befolyásolják a gyakorisági értékeket és a megjelenő megakadások típusait. Bár összességében harminc gyermek vett részt a kutatásban, egy-egy életkori csoportban tíz-tíz fő szerepelt. Emiatt az eredmények csak korlátozottan érvényesek. Ugyanakkor – mivel tipikus fejlődésű gyermekeket vizsgáltam – az eredményekből levonhatók a további gyermeknyelvi vizsgálatok és a gyakorlat számára is hasznos következtetések.

Az életkorra vonatkozó első hipotézis nem igazolódott – egyik beszéd típusban sem volt szignifikáns különbség az összes megakadás gyakoriságában a három adatközlői csoport között. Az életkor szerepe csak a nyújtások esetében lett meghatározó, és csak egyetlen beszéd típusban, a tartalom-visszamondásban: az életkor előrehaladtával nőtt a gyakoriság. Ennek az eredménynek több dolog is állhat a háttérében, a legvalószínűbb okként a gyermekek közötti egyéni különbségek feltételezhetők.

A felnőttek beszédéhez viszonyítva (például Gósy 2003) váratlan eredmény volt, hogy nem minden esetben a hezitálás lett a legnagyobb arányban előforduló megakadástípus, hanem a nyújtás. Ez megerősíti Deme és Markó (2013) eredményét, amely szerint a gyermekeknél kétszer gyakoribbak a nyújtások, mint a felnőtteknél. A megakadástípusok arányait és gyakoriságát illetően – az interjút kivéve – jellegzetes volt, hogy az életkor előrehaladtával nőtt a töltelékszók előfordulása. Ennek hátterében az állhat, hogy amint a hezitálást is tanuljuk az anyanyelv-elsajátítás során, úgy azt is meg kell tanulnunk, hogy mely szavakat hogyan használhatunk a bizonytalanságokat feloldó, a tervezésre időt hagyó eszközként. Egy korábbi vizsgálatban, amelyben a diskurzusjelölőket – köztük a bizonytalanságot jelölőket – elemeztem különböző életkorokban, az derült ki, hogy a 9–10 éves iskolásoknál mintegy fele olyan gyakran fordultak elő, mint a felnőtteknél (Bóna 2014a). Ez visszavezethető arra is, hogy bár 8–9 éves korra kialakul a pragmatikai kompetencia, még 9 és 13 éves kor között is fejlődik (Balázs 2010).

A második hipotézis, amely a beszéd típusok hatására vonatkozott, igazolódott: az összes megakadás gyakoriságát tekintve valóban csak a tizenhárom éveseknél volt szignifikáns különbség a beszéd típusok között. Ez azt jelenti, hogy a két fiatalabb korcsoport számára mindegyik beszéd feladat hasonló beszéd tervezési nehézséget jelentett; és tendenciaszerűen a megakadások gyakoriságában is igazolódott az a korábbi megállapítás (Bóna 2014b), hogy ezekben az életkorokban még nagy kihívást jelent a kötetlen, saját életről, szokásokról való mesélés. Ezzel szemben a tizenhárom évesek számára a történet visszamondása jelentette a legnagyobb kihívást, valószínűleg ők a másik két csoportnál jobban törekedtek a történet minél pontosabb visszamondására. Ezt egy következő kutatásban fogom megvizsgálni. Mindegyik életkori csoportra igazolódott, hogy a képsorozat segítségével történő történetmondás megkönnyíti, folyamatosabbá teszi a beszédet.

A harmadik hipotézis is igazolódott: a beszéd típus meghatározza az egyes megakadástípusok megjelenésének az arányát, gyakoriságát; ez különösen a három leggyakoribb megakadásra, a hezitálásra, a töltelékszókra és a nyújtásra igaz.

A vizsgálat eredményei egy fontos módszertani problémára is felhívják a figyelmet: a gyakoriság mértékegységének a megadására. Különbség volt ugyanis abban, hogy 100 szóra vagy 100 szótagra történt-e a gyakorisági mutatók kiszámítása. A nemzetközi szakirodalom mindkét módszert alkalmazza, a tanulmányban a más szerzők adataival való összevethetőség kedvéért adtam meg mindkét módon a gyakorisági értékeket. A szótagszámra való számítást ugyan indokolja az, hogy a beszéd egy folyamatos akusztikai jel, amelyben a szavak nem különülnek el akusztikailag egymástól; mégis feltételezhető, hogy a szószámra vetített gyakoriságot érdemes a későbbiekben elemezni. A beszéd létrehozásakor ugyanis szavakat hívunk elő, és nyelvtani szerkezeteket tervezünk meg, nem pedig szótagokat – így az előhívandó szavak és szerkezetek száma jobban meghatározza a beszéd tervezési folyamatokat, mint a szótagoké.

A kísérletből pedagógiai tanulságok is levonhatók: a tanároknak érdemes odafigyelni arra, hogy minél többet készítsék a kisiskolás gyermekeket ismert szövegek elmondására, a tanultak visszamondására, vagy inspirálják őket képek segítségével az önálló szövegalkotásra. Ezáltal az alsó tagozatosok spontán beszédében csökkenhetnek a bizonytalansági megakadások, és stabilabbá válhatnak a beszéd tervezési működések, könnyebbé válhat a mentális lexikonban való tájékozódás. Ha a gyermekek gyakorlottá válnak az irányított spontán beszéd megalkotásában, és képesek hosszabb összefüggő szövegek megalkotására, akkor valószínűleg a társalgás során a valódi, kötetlen spontán beszéd létrehozása is könnyebbé válik a számukra.

Irodalom

- Balázs Patrícia 2010. A pragmatikai kompetencia fejlődésének vizsgálata kisiskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 1. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=243> (2015. február 12.)
- Bóna, Judit 2012. Linguistic-Phonetic characteristics of cluttering across different speaking styles: A pilot study from Hungarian. *Poznań Studies in Contemporary Linguistics* 48(2): 203–222. <https://doi.org/10.1515/psicl-2012-0010>
- Bóna Judit 2013. A beszédzúnetek fonetikai sajátosságai a beszéd típus függvényében. *Beszéd kutatás* 2013. 60–75.
- Bóna Judit 2014a. Az életkor, a nem és a beszéd típus hatása a diskurzusjelölők használatára. In: Havas Ferenc – Horváth Katalin – Kugler Nóra – Vladár Zsuzsa (szerk.) *Nyelvben a világ: Tanulmányok Ladányi Mária tiszteletére*. Tinta Könyvkiadó. Budapest. 388–397.
- Bóna Judit 2014b. Kisiskolások spontán beszédének temporális sajátosságai különböző beszéd típusokban. In: Bátyi Szilvia – Navracsics Judit – Vigh-Szabó Melinda (szerk.) *Nyelvelsajátítási, nyelvtanulási és beszéd kutatások. Pszicholingvisztikai tanulmányok IV.* Gondolat Kiadó – Pannon Egyetem MFTK. Budapest – Veszprém. 79–89.
- Bóna Judit 2014c. Megakadásjelenségek az életkor, a nem és a beszéd típus függvényében. *Beszéd kutatás* 2014. 123–143.
- Bóna Judit – Imre Angéla – Markó Alexandra – Váradi Viola – Gósy Mária 2014. GABI – Gyermeknyelvi beszédatadabázis és információtár. *Beszéd kutatás* 2014. 246–251.
- Bortfeld, Heather – Leon, Silvia D. – Bloom, Jonathan E. – Schober, Michael F. – Brennan, Susan E. 2001. Disfluency rates in conversation: effects of age, relationship, topic, role, and gender. *Language and Speech* 44(2): 123–147. <https://doi.org/10.1177/00238309010440020101>
- Deme, Andrea – Markó, Alexandra 2013. Lengthenings and filled pauses in Hungarian adults' and children's speech. In: Ecklund, Robert (ed.) *Proceedings of DiSS 2013, The 6th Workshop on Disfluency in Spontaneous Speech*. KTH Royal Institute of Technology. Stockholm. 21–24.
- Duchin, Sandra W. – Mysak, Edward D. 1987. Disfluency and rate characteristics of young adult, middle-aged, and older males. *Journal of Communication Disorders* 20: 245–257. [https://doi.org/10.1016/0021-9924\(87\)90022-0](https://doi.org/10.1016/0021-9924(87)90022-0)
- Gósy Mária 2003. A spontán beszédben előforduló megakadásjelenségek gyakorisága és összefüggései. *Magyar Nyelvőr*. 257–277.
- Gósy Mária 2005. *Pszicholingvisztika*. Osiris Kiadó. Budapest.
- Gósy, Mária – Bóna, Judit 2012. A case study on the effect of discourse type on fluency level in stuttering. *The Phonetician* 103/104(1–2): 57–76.
- Gósy Mária – Bóna Judit – Grácz Tekla Etelka – Gyarmathy Dorottya – Horváth Viktória – Imre Angéla – Markó Alexandra – Neuberger Tilda (szerk.) 2009. „Nyelvbőlés”-korpusz. 6. rész. *Beszéd kutatás* 2009. 257–267.
- Gósy Mária – Horváth Viktória 2009. Hogyan tükrözi a kiejtés a nyelvi funkció változását? In Keszler Borbála – Tátrai Szilárd (szerk.) *Diskurzus a grammatikában – grammatika a diskurzusban*. Tinta Könyvkiadó. Budapest. 37–45.
- Gyarmathy Dorottya 2009. A beszélő bizonytalanságának jelzései: ismétlések és újraindítások. *Beszéd kutatás* 2009. 196–216.
- Horváth Viktória 2006. A spontán beszéd és a beszéd feldolgozás összefüggései gyerekeknél. *Beszéd kutatás* 2006. 134–146.
- Horváth Viktória 2007. Vannak-e „női” és „férfi” megakadásjelenségek a spontán beszédben? *Magyar Nyelvőr*. 315–323.
- Horváth Viktória 2014. *Hezitációs jelenségek a magyar beszédben*. ELTE Eötvös Kiadó. Budapest.

- Imre Angéla – Horváth Viktória 2010. A diszlexiások spontán beszédéről. *Anyanyelv-pedagógia* 1. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=236> (2015. április 29.)
- Imre Angéla – Menyhárt Krisztina 2014. Különböző műfajú szövegek temporális sajátosságai mai és 60 évvel ezelőtti gyermek beszélőknél. *Anyanyelv-pedagógia* 1. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=496> (2014. december 11.)
- Juhász Ágnes – Bittera Tiborné 1995. *Képanyag a megkésett/akadályozott beszéd- és nyelvi fejlesztéshez*. Logopédia Kiadó. Budapest.
- Juncos-Rabadán, Onésimo – Pereiro, Arturo X. – Rodríguez, Maria Soledad 2005. Narrative speech in aging: Quantity, information content, and cohesion. *Brain and Language* 95: 423–434. <https://doi.org/10.1016/j.bandl.2005.04.001>
- Laczkó Mária 2010. Megakadásjelenségek a spontán és a szóközi beszédben. *Beszéd kutatás 2010*. 184–198.
- Markó Alexandra 2004. Megakadások vizsgálata különféle monologikus szövegekben. *Beszéd kutatás 2004*. 209–222.
- Markó Alexandra 2014. A beszéd temporális szerkezete a beszédmód és a beszédhelyzet függvényében. In Bátyi Szilvia – Navracsics Judit – Vígh-Szabó Melinda (szerk.) *Nyelvelsajátítási-, nyelvtanulási- és beszéd kutatások. Pszicholingvisztikai tanulmányok IV*. Gondolat Kiadó – Pannon Egyetem MFTK. Budapest–Veszprém. 33–45.
- Mátyus Kinga – Orosz György 2014. MONYÉK – Morfológiailag egyértelműsített óvodai nyelvi korpusz. *Beszéd kutatás 2014*. 237–245.
- Menyhárt Krisztina 2003. A spontán beszéd megakadásjelenségei az életkor függvényében. In: Hunyady László (szerk.) *Kísérleti fonetika – laboratóriumi fonológia a gyakorlatban*. Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója. Debrecen. 125–138.
- Neuberger Tilda 2014. *A spontán beszéd sajátosságai gyermekkorban*. *Beszéd – Kutatás – Alkalmazás* 4. ELTE Eötvös Kiadó. Budapest.
- Ramig, Lorraine A. 1983. Effects of physiological aging on speaking and reading rates. *Journal of Communication Disorders* 16: 217–226. [https://doi.org/10.1016/0021-9924\(83\)90035-7](https://doi.org/10.1016/0021-9924(83)90035-7)
- Roberts, Patricia M. – Meltzer, Ann – Wilding, Joanne 2009. Disfluencies in non-stuttering adults across sample lengths and topics. *Journal of Communication Disorders* 42: 414–427. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2009.06.001>
- Shriberg, Elizabeth 2001. To'errrr' is human: ecology and acoustics of speech disfluencies. *Journal of the International Phonetic Association* 31(1): 153–169. <https://doi.org/10.1017/S0025100301001128>
- Szabó Kalliopé 2008. Megakadásjelenségek nyolcévesek spontán beszédében. *Anyanyelv-pedagógia* 2. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=56> (2015. április 22.)
- Ulatowska, Hanna K. – Hayashi, Mari M. – Cannito, Michael P. – Flemig, Susan G. 1986. Disruption of reference in aging. *Brain and Language* 28: 24–41. [https://doi.org/10.1016/0093-934X\(86\)90088-X](https://doi.org/10.1016/0093-934X(86)90088-X)
- Van Zaalén-op 't Hof, Yvonne – Wijnen, Frank – De Jonckere, Philippe H. 2009. Differential diagnostic characteristics between cluttering and stuttering. *Journal of Fluency Disorders* 34(3): 137–154. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2009.07.001>
- Váradi Viola 2010. A felolvasás és a spontán beszéd temporális sajátosságainak összehasonlítása. *Beszéd kutatás 2010*. 100–109.

Bóna, Judit

6–13-year old children's disfluencies in different speech tasks

Occurrence of disfluencies in speech is influenced by several factors like the speaker's age and the speech task. The present paper analyses the frequency of disfluencies of 6-13-year old children in case of three speech tasks: interview, story-telling about pictures, and narrative recall. Unlike previous studies, this one focuses on the effect of speech tasks (such as speech tasks that require different planning), and the different speech tasks are not exclusively regarded as methods to elicit longer texts. According to the results there is no significant difference between the age groups, but there is significant difference between the speech tasks only in case of the 13-year-old group. The results show which speech task is easier for the children to produce at what age, and what language planning problems they have while speaking.

Kulcsszók: beszéd típus, életkor, megakadások

Keywords: speech task, age, disfluencies

Az írás szerzőjéről

Bóna Judit

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország

bona.judit[kukac]btk.elte.hu

<https://orcid.org/0000-0003-2369-1636>